

Model de practici judiciare prietenoase:

Pentru copiii cu dizabilități intelectuale sau psihosociale

Acest model este
cofinanțat de Programul
"Drepturi, Egalitate și
Cetățenie" al Uniunii
Europene (2014-2020)

Proiect

"Justiție prietenoasă cu copiii: Dezvoltarea conceptului de practici sociale în instanțe" (CFJ-DCSCP) are ca scop îmbunătățirea accesului la justiție pentru copiii aflați într-o situație de vulnerabilitate sporită în sistemul de justiție penală. Acest lucru va fi realizat prin dezvoltarea și diseminarea unor modele specializate de evaluare individualizată a nevoilor, barierelor și situației acestora, în conformitate cu legislația internațională și europeană. În acest scop, proiectul include o componentă de cercetare și dezvoltare de instrumente pentru a identifica problemele existente și în curs de rezolvare, a face recomandări și a oferi îndrumări orientate practic pentru profesioniștii din domeniul justiției penale implicați în evaluări individuale în cadrul procedurilor penale pentru copiii victime sau pentru copiii suspecti sau acuzați de comiterea unei infracțiuni care se află, de asemenea, într-o situație vulnerabilă. Aceasta se concentrează asupra copiilor lipsiți de îngrijirea părintească, a copiilor neînsoțiți și a copiilor cu dizabilități intelectuale sau psihosociale. Acest model stabilește standarde, orientări practice și un instrument de punere în aplicare pentru un model de evaluare individuală în cadrul procedurilor penale, pentru România, care este adaptat la situația specială de vulnerabilitate a copiilor cu dizabilități intelectuale și psihosociale.

Aprecieri

CRJ dorește să mulțumească tuturor profesioniștilor și tinerilor cu dizabilități care au cooperat cu noi, împărtășindu-și cunoștințele și experiențele, în special membrilor fundației Ceva de Spus Timișoara – Elisabeta Moldovan (copreședinte, autoreprezentant) și Zoltán Szövérdfi-Szép (persoană de sprijin) care au contribuit la secțiunea Easy-to-Read, dedicată persoanelor cu dizabilități intelectuale.

Disclaimer

Conținutul acestui raport reprezintă doar punctul de vedere al partenerilor de proiect și este responsabilitatea exclusivă a acestora. Comisia Europeană nu își asumă nicio răspundere pentru utilizarea care ar putea fi făcută din informațiile pe care le conține.

Autorii raportului (CLR/CRJ): Dascălu Ștefania, Georgiana Pascu, Elisabeta Moldovan, Zoltán Szövérdfi-Szép

Editorii (Fundația Validity): Steven Allen, Bruno Monteiro

Titlul proiectului

Justiție prietenoasă cu copiii: Dezvoltarea conceptului de practici judiciare sociale (CFJ-DCSCP)

Project webpage

EN:validity.ngo/projects-2/child-friendly-justice/

RO:<https://www.crj.ro/pledoarie-pentru-demnitate/justitie-prietenosa-pentru-copii-initiativaprivind-dezvoltarea-conceptului-de-practici-in-instante/>

CLR/CRJ – Centrul de Resurse Juridice

19 Arcului St., 2nd District
Bucharest, 021032
Romania

Contacte CLR/CRJ

E-mail: office@crj.ro

Website: <https://www.crj.ro/en/>

Persoana de contact pentru proiect
cfj@validity.ngo

Informatii despre granturi

REC-AG-2019/REC-RCHI-PROF-AG-2019-878552

Anul
2022

CUPRINS

I. Ce este acest model și de ce este necesar?	5
II. Structura Modelului în format Ușor de înțeles pentru persoanele cu dizabilități.....	6
III. Ce este o evaluare individuală și care este scopul acesteia pentru copiii cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale.....	14
Recunoașterea dizabilității intelectuale și/sau psihosociale	16
IV. Evaluarea individuală a copiilor victime cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale.....	16
Ce ar trebui să fie evaluat	17
Cine efectuează evaluarea	19
Care sunt etapele procedurale.....	19
Instrumentul de evaluare individuală - Chestionar	19
Partea I a chestionarului-tip: chestionar inițial.....	221
V. Evaluarea individuală a unui copil suspectat sau acuzat de comiterea unei infracțiuni	24
Ce ar trebui să fie evaluat	25
Cine efectuează evaluarea	26
VI. Orientări privind modul în care ar trebui să se efectueze o evaluare individuală atât pentru copiii victime, cât și pentru copiii suspecti	26
VII. Informații utile în comunicarea cu copiii cu dizabilități .	Error! Bookmark not defined.
VIII. Traseul intervenției multidisciplinare și interinstituționale asupra copiilor cu dizabilități intelectuale și psihosociale. Rolul și responsabilitățile profesioniștilor din echipele multidisciplinare.....	30
IX. Corespondență între formele de violență împotriva copiilor și violența domestică și Codul penal și alte legi naționale	37

I. Ce este acest model și de ce este necesar?

Acest model se concentrează pe componentele procedurilor penale, care au fost identificate în cadrul acestui proiect ca necesitând o reformă, în România, pentru a permite copiilor cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, aflați în contact cu legea, să participe la proceduri.¹ Soluțiile propuse se bazează pe filosofia și valorile celor două Directive UE - Directiva 2012/29/UE și Directiva (UE) 2016/800; Convenția ONU privind drepturile copilului și Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

Prezentul model a fost elaborat în conformitate cu cadrul național în vigoare din februarie 2021. Fără îndoială, îmbunătățirea Codului de procedură penală și transpunerea adecvată a directivelor UE, în conformitate cu UNCRC și UNCRPD, reprezintă un obiectiv important. Este, de asemenea, o condiție prealabilă pentru instituirea unei proceduri penale sensibile la copii, gen și dizabilități. Având în vedere deficiențele din legislația românească în ceea ce privește procesul de evaluare individuală, acest model va prezenta elementele esențiale necesare pentru a remedia aceste lacune.

Acest model este, de asemenea, menit să servească drept orientări practice pentru părțile interesate direct implicate cu copii cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale în procedurile penale. Acesta stabilește orientări pentru pilotarea unor noi instrumente. Modelul va fi validat de către profesioniști și copii implicați în activitățile proiectului. În funcție de feedback-ul acestora, acest Model poate face obiectul unor revizui, îmbogățiri și dezvoltări ulterioare, în funcție de diferitele experiențe ale copiilor și ale profesioniștilor din sistemul de justiție penală.

Modelul este alcătuit din următoarele elemente:

- pune în aplicare drepturile procedurale (în plus față de garanțiile unui proces echitabil), inclusiv dreptul la sprijin și asistență juridică la primul contact cu sistemul judiciar, dreptul la o evaluare individuală, dreptul de a fi audiat și de a beneficia de adaptări procedurale în cadrul procedurilor penale;
- Pregătește profesioniștii care intră în contact cu copii victimă sau suspecți sau acuzați de comiterea unei infracțiuni cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale să abordeze nevoile acestora și barierele cu care se pot confrunța. Printre aceștia se numără ofițerii de poliție, procurorii, avocații

¹ Pe baza cercetărilor documentate, a interviurilor și a reuniunilor de consultare cu profesioniști din domeniul justiției penale, profesioniști din domeniul protecției copilului și copii. Consultați raportul nostru: O justiție prietenoasă cu copiii: Dezvoltarea conceptului de practici judiciare sociale Acest raport este cofinanțat de Programul "Drepturi, Egalitate și Cetățenie" al Uniunii Europene (2014-2020) Raport privind practicile judiciare existente în România, https://validity.ngo/wp-content/uploads/2021/10/D4.1-Report-of-Judicial-Practices-in-Romania_EN.pdf

specializați în lucrul cu copiii, precum și judecătorii care au urmat o formare suplimentară;

- Sprijină un mediu participativ, cu profesioniști care sprijină, folosesc un limbaj adecvat și facilitează implicarea părinților/tutorei sau chiar a îngrijitorului, ori de câte ori acest lucru este în interesul superior al copilului;

Acesta folosește ca punct de pornire pentru reforma națională legislația relevantă în materie penală privind copiii cu dizabilități din România: Codul penal (Legea 286/2009), Codul de procedură penală (Legea 135/2010), Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului, Legea 252/2013 privind organizarea serviciului de probațiune, Legea 211/2004 privind măsurile pentru informarea, sprijinirea și protecția victimelor infracțiunilor (care transpune Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 25 octombrie 2012 de stabilire a unor standarde minime privind drepturile, sprijinirea și protecția victimelor infracțiunilor, denumită în continuare "Directiva privind victimele"), precum și legislația secundară - Decizia nr. 1439/2004 privind serviciile specializate pentru copiii care au săvârșit o infracțiune și nu răspund penal.

II. Structura Modelului în format Ușor de înțeles pentru persoanele cu dizabilități

Acest capitol este dedicat contribuției pe care persoanele cu dizabilități, autoreprezentanți și tineri cu dizabilități intelectuale instituționalizați în centrele rezidențiale din România au adus-o în redactarea unei secțiuni din Model în format Ușor de înțeles. Având în vedere dictonul „Nimic pentru noi fără noi!”, considerăm necesară implicarea activă a persoanelor cu dizabilități, oriunde s-ar afla acestea, în activități ce le vizează în mod direct și care pot avea un impact semnificativ asupra vieții lor, și mai ales atunci când se confruntă cu o procedură penală, caracterizată din păcate, în legislația din România, prin rigiditate, lipsa adaptărilor procedurale și a mijloacelor adecvate de plângere sau sesizare a abuzurilor.

Această secțiune nu s-ar fi putut realiza fără contribuția semnificativă a dnei. Elisabeta Moldovan, persoană cu dizabilități cu un trecut instituțional împovărat, care a cunoscut, încă din copilărie, asprimea și ostilitatea pe care aceste centre rezidențiale, or „locuințe” mai mult sau mai puțin permanente, o reprezintă pentru persoanele cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, încă de la o vârstă mult prea fragedă pentru a nu le afecta dezvoltarea psiho-emoțională pe termen lung. Provenită dintr-un climat caracterizat prin tensiuni constante, atitudine defensivă și uneori chiar agresivă din partea angajaților, celor chemați în slujba statului tocmai pentru a „ocroti” persoanele cu dizabilități, precum și lipsit de mijloace reale de abilitare și reabilitare care să conducă persoana cu dizabilitate la reintegrarea în comunitate, dna. Moldovan este astăzi o persoană independentă, liberă, autonomă, care trăiește de aproape 20 de ani în comunitate, bucurându-se de sprijinul și suportul rețelei de persoane apropiate, fără de care această călătorie ar fi fost cu

mult mai anevoioasă, în lipsa unui sprijin real oferit de un stat amortit în formalism și atitudini paternaliste.

A contribuit, de asemenea, și persoana de suport a dnei. Moldovan, dl. Zoltán Szövérdfi-Szép, care i-a fost alături în această călătorie și în ultimii ani de când dna. Moldovan trăiește în comunitate. Ce înseamnă asta? De multe ori, persoanele de suport implică mai multe forme prin care persoanele cu dizabilități pot să aibă susținători care le cunosc, le înțeleg și le interpretează alegerile, dorințele și care pot comunica aceste alegeri și dorințe celorlalți, precum și le pot sprijini să ia singure decizii legate de aspectele din viața lor.

Pentru multe persoane cu dizabilități, asistența și suportul sunt esențiale pentru participarea la viața socială. Lipsa serviciilor de suport necesare poate face ca persoanele cu dizabilități să devină extrem de dependente de membrii familiei sau de instituțiile statului. Serviciile de suport nu sunt încă o componentă de bază a politicilor referitoare la dizabilitate din multe țări și există lipsuri în serviciile de pretutindeni. Însă, în Timișoara, există și s-a dezvoltat o rețea profesionistă de persoane cu dizabilități – autoreprezentanți, și persoane de suport care, atunci când li se oferă ocazia, sau, când devine necesar în urma repetatelor abuzuri, își spun părerea și povestesc despre viețile lor. Scopul lor, de a determina societatea să conștientizeze despre problemele pe care le confruntă o persoană cu dizabilități, este susținut de exemplul pozitiv al unor oameni care au reușit să-și depășească limitele și acum duc o viață normală.

Înainte de a prezenta contribuția pe care dna. Moldovan și dl. Zoltán au adunat-o și sintetizat-o în urma interviurilor și discuțiilor cu persoanele cu dizabilități, trebuie să menționăm că acest feedback a devenit necesar întocmai pentru a clădi garanții de bază pentru accesul la justiție al copiilor cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale instituționalizați în centrele rezidențiale, fie că sunt victime, martori sau suspecti de comiterea unei infracțiuni în procesul penal. Datorită sensibilității și fragilității extreme a acestui grup vulnerabil, precum și a numeroaselor bariere cu care ne-am confruntat pentru a discuta cu minori din centrele rezidențiale, dna. Moldovan și dl. Zoltán au discutat cu tineri cu dizabilități instituționalizați sau din comunitate, cu trecut instituțional, despre nevoile concrete pe care le-ar fi avut atunci când erau copii sau în cazurile în care au interacționat cu actorii din mediul juridic. Acestea au fost integrate întâi în prezenta secțiune, dedicată formatului Ușor-de-înțeles/Easy-to-read, precum și în capitolele referitoare la optimizarea comunicării și tehnici de dialog cu minorul cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale. De asemenea, o parte din acestea, denumite „Metode de adaptare a conversației cu o persoană cu dizabilitate intelectuală sau psihosocială” vor fi utilizate, împreună cu acest Model, în sesiunile de formare multidisciplinară pentru magistrați, avocați și specialiști din domeniul social al protecției copilului.

Ca metodologie de lucru, în perioada în care au colectat aceste idei, dna. Moldovan și dl. Zoltán au interacționat, pe de-o parte, cu tinerii cu dizabilități instituționalizați în centre dedicate din județul Timiș (3 centre), județul Sibiu (2 centre) și județul Caraș-

Severin (1 centru), și, pe de altă parte, în cadrul întâlnirilor săptămânale cu membrii Asociației Ceva de Spus – autoreprezentanți (sau în cadrul altor evenimente ce implică autoreprezentanți cum ar fi evenimentul anual – Conferința autoreprezentanților CDC). Prima serie de interacțiuni, aceea cu tinerii instituționalizați, aduce un plus valoare acestui Model, pentru că reușește să adune imputul și opinia directă, nealterată, a unei categorii de persoane reduse la tăcere, ascunse de societate în centre aflate, de cele mai multe ori, la marginea comunităților rurale, și care devin un spațiu gol, pentru societate, pentru drepturile omului, pentru ele însele. A doua serie de interacțiuni completează armonios această perspectivă, întrucât tinerii autoreprezentanți sunt încurajați să își exprime opinia, să pună întrebări, să afle ce e aceea o procedură penală sau de ce e necesară interacțiunea echipelor multidisciplinare cu minorii cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, cum se aplică în concret principiul interesului superior al copilului în practică.

Astfel, cum am precizat anterior, contribuția extinsă a persoanelor cu dizabilități, sintetizată de dna. Moldovan și dl. Zoltán, se regăsește pe tot cuprinsul Modelului și va fi utilizată și integrată și în redactarea materialelor de training într-o manieră în care atât cei chemați să îndeplinească actul de justiție (magistrați, avocați, polițiști), cât și profesioniștii din sistemul psihosocial de protecție a copilului cu dizabilități să poată să utilizeze informațiile transmise într-o manieră care să contribuie la respectarea drepturilor fundamentale ale minorilor cu dizabilități implicați în procedurile penale, să valorifice, nu să îngreuească, dispozițiile Convenției privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, a Directivelor europene și a legilor naționale din domeniu.

În final, autoreprezentanții consideră necesar ca orice document să fie deschis cu informații într-un limbaj accesibil, ușor-de-înțeles pentru persoanele cu dizabilități intelectuale, urmând a fi detaliate în cele ce urmează articolele 1 – Scopul, 2 – Definiții, 7 – Copii cu dizabilități, 12 – Recunoaștere egală în fața legii, 13 – Accesul la justiție, 33 – Implementarea și monitorizarea națională și 49 – Formatul accesibil din Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, elaborate în format ușor-de-înțeles de către dna. Moldovan și dl. Zoltán, alături de colegii lor autoreprezentanți de la Asociația Ceva de Spus Timișoara.

Accesibilitatea este o condiție prealabilă pentru ca persoanele cu dizabilități să trăiască independent și să participe pe deplin și în mod egal în societate. Fără acces la mediul fizic, la transport, la informație și comunicare, inclusiv la tehnologiile și sistemele de informare și comunicare, precum și la alte facilități și servicii deschise sau furnizate publicului, persoanele cu dizabilități nu ar avea șanse egale de participare în societățile respective.

Articolul 1

Scop

Această convenția a apărut pentru a apăra drepturile persoanelor cu dizabilități.

Persoanele cu dizabilități sunt persoane diferite, care au abilități dar care au și anumite părți nedezvoltate sau anumite lipsuri.

Pot exista anumite lipsuri în partea de gândire (dizabilitate intelectuală), pe parte corporală (dizabilitate fizică) sau în felul în care oamenii simt, văd sau aud (dizabilitate senzorială).

Aceste persoane întâlnesc zilnic obstacole și nu pot participa la viața comunității.

Încă din primul articol al Convenției, remarcăm implicarea persoanelor cu dizabilități în redactarea dispozițiilor și articolelor care le vizează în mod direct, acestea fiind consultate în mod direct și activ pentru a oferi un impact cât mai pozitiv.

Articolul 2

Definiții

Comunicare se referă la ceea ce vorbește un om, la text scris, la text pe care îl citești cu ajutorul degetelor, la înregistrări audio, la pictograme.

Discriminare pe criterii de dizabilitate înseamnă că o persoană este tratată diferit din cauza dizabilității pe care o are.

Adaptare rezonabilă se referă la toate schimbările de care au nevoie persoanele cu dizabilități pentru a se bucura de drepturile și libertățile de care se bucură și ceilalți oameni.

Adaptare rezonabilă se referă la modificări mici de genul: rampe, balustrade, birouri care se reglează pe înălțime, pictograme care apar lângă un text.

Design universal se referă la planul pe care-l faci atunci când te gândești ca toți oamenii să aibă acces la servicii și informații.

Persoanele cu dizabilități se confruntă în continuare cu bariere semnificative de ordin atitudinal, fizic, juridic, economic, social și de comunicare pentru a participa la viața publică. Înainte de intrarea în vigoare a Convenției, punctele de vedere ale persoanelor cu dizabilități erau respinse în favoarea celor ale reprezentanților terților, cum ar fi organizațiile „pentru” persoanele cu dizabilități. De aceea devine necesară definirea principiilor de bază încă din începuturile Convenției.

Articolul 7

Copii cu dizabilități

Statele Părți vor lua toate măsurile pentru a se asigura că copiii cu dizabilități se bucură de drepturile lor ca și ceilalți copii.

Ei au dreptul să-și spună părerea la fel ca ceilalți.

Pentru a putea să-și spună părerea, trebuie sprijiniți după cum au nevoie.

Se estimează că în lume există 500-650 de milioane de persoane cu dizabilități, aproximativ 10 % din populația mondială, dintre care 150 de milioane sunt copii. Mai mult de 80 % dintre aceștia trăiesc în țările în curs de dezvoltare, cu acces redus sau inexistent la servicii. Majoritatea copiilor cu dizabilități din țările în curs de dezvoltare rămân în afara școlii și sunt complet analfabeți. Este recunoscut faptul că majoritatea cauzelor dizabilităților, cum ar fi războiul, boala și sărăcia, pot fi prevenite, precum și prevenirea și/sau reducerea efectelor secundare ale dizabilităților, adesea cauzate de lipsa unei intervenții timpurii/la timp. Prin urmare, este nevoie de mai mult pentru a crea voința politică necesară și un angajament real de a investiga și de a pune în practică cele mai eficiente acțiuni de prevenire a dizabilităților, cu participarea tuturor nivelurilor societății.

În timp ce articolul 12 din Convenție protejează egalitatea în fața legii pentru toate persoanele, indiferent de vârstă, articolul 7 din Convenție recunoaște capacitățile în curs de dezvoltare ale copiilor și prevede că „în toate acțiunile care privesc copiii cu dizabilități, cea mai bună interesul superior al copilului ... să fie o considerație primordială” (alin. 2) și că „opiniile lor [sunt] să li se acorde importanța cuvenită, în funcție de vârsta și maturitatea lor” (alin. 3). Pentru a respecta articolul 7, statele părți trebuie să își examineze legile pentru a se asigura că voința și preferințele copiilor cu dizabilități sunt respectate în mod egal cu ceilalți copii.

Articolul 12

Drept egal la legi

Statele Părți amintesc că persoanele cu dizabilități au drepturi dar și obligații în fața legii.

Persoanele cu dizabilități trebuie să primească ajutor atunci când vor să meargă la judecătorie, tribunal și poliție.

Statele Părți vor lua măsuri ca persoanele cu dizabilități să nu fie înșelate atunci când depun acte importante.

Statele Părți vor lua măsuri pentru ca persoanele cu dizabilități să aibă dreptul la case, terenuri, mașini.

Persoanele cu dizabilități au dreptul să facă împrumut la bancă și să facă ce vor cu banii lor.

Nimeni nu va lua persoanelor cu dizabilități casa și banii, fără ca acestea să fie de acord.

Egalitatea în fața legii este un principiu general de bază al protecției drepturilor omului și este indispensabil pentru exercitarea altor drepturi ale omului. Declarația Universală a Drepturilor Omului și Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice garantează în mod specific dreptul la egalitate în fața legii. Articolul 12 din Convenția privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități descrie mai detaliat conținutul acestui drept civil și se concentrează asupra domeniilor în care persoanelor cu dizabilități li s-a refuzat în mod tradițional acest drept. Articolul 12 nu stabilește drepturi suplimentare pentru persoanele cu dizabilități; acesta descrie pur și simplu drepturile specifice, elemente pe care statele părți trebuie să le ia în considerare pentru a asigura dreptul la egalitate în fața legii pentru persoanele cu dizabilități, în condiții de egalitate cu celelalte persoane.

Articolul 13

Accesul la justiție

Justiție se referă la toate legile dintr-o țară dar și la instituțiile la care mergi atunci când ai probleme cu legea (exemplu: poliție, judecătorie).

Statele Părți trebuie să sprijine persoanele cu dizabilități să înțeleagă ce se întâmplă la judecătorie.

În aceste instituții trebuie să se vorbească într-un limbaj ușor de înțeles sau să fie o persoană de suport.

Persoanele cu dizabilități au dreptul să-și spună părerea în justiție.

Ele trebuie ajutate atunci când își spun părerea.

Unele persoane au nevoie să scrie în loc să vorbească.

Uneori este nevoie de pictograme.

Angajații de la judecătorie, poliție și închisoare trebuie pregătiți să lucreze cu persoanele cu dizabilități.

Două principii pentru accesul la justiție: Interesul superior al copilului și dreptul de a fi ascultat.

Interesul superior al copilului. În toate deciziile luate în contextul administrării justiției pentru minori, interesul superior al copilului trebuie să fie un prim considerent. Copiii diferă de adulți în ceea ce privește dezvoltarea lor fizică și psihologică, dar și în ceea ce privește nevoile lor emoționale și educaționale. Astfel de diferențe constituie baza pentru mai puțină vinovăție a copiilor aflați în conflict cu legea. Aceste și alte diferențe constituie motivele pentru un sistem de justiție juvenilă separat și necesită un tratament diferit al copiilor. Protecția interesului superior al copilului înseamnă, de exemplu, că obiectivele tradiționale ale justiției penale (represiune/retribuție) trebuie să cedeze locul reabilitării și justiției restaurative în tratarea infractorilor minori. Acest lucru poate fi realizat în concordanță cu atenția acordată siguranței publice efective.

Dreptul de a fi ascultat. Statele părți ar trebui să încurajeze copilul să își formeze o opinie liberă și ar trebui să ofere un mediu care să permită copilului să își exercite dreptul de a fi ascultat. Punctele de vedere exprimate de copii pot adăuga perspective și experiențe relevante și ar trebui să fie luate în considerare în procesul de luare a deciziilor, de elaborare a politicilor și de pregătire a legilor și/sau măsuri,

precum și în evaluarea acestora. Aceste procese se numesc, de obicei, participare. Exercițiul drepturilor copilului sau a copiilor de a fi ascultați este un element esențial al acestor procese. Conceptul de participare subliniază faptul că includerea copiilor nu ar trebui să fie doar un act de moment, ci punctul de plecare pentru un schimb intens între copii și adulți cu privire la dezvoltarea de politici, programe și măsuri în toate contextele relevante de viața copiilor.

Articolul 33

Implementarea și monitorizarea națională

Implementarea convenției se referă la măsurile pe care o țară le ia pentru a respecta lucrurile din convenție.

Monitorizare înseamnă verificare măsurilor luate pentru respectarea Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități.

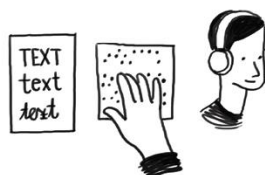
În fiecare țară trebuie să fie câte un grup de experți care să verifice dacă drepturile persoanelor cu dizabilități sunt respectate.

Articolul 49

Format accesibil

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități trebuie făcută într-un limbaj ușor de înțeles.

Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități trebuie să se găsească și în limbaj Braille și în variantă audio.

În cele din urmă, aceste două articole reafirmă obligația statelor membre de a include persoanele cu dizabilități în toate inițiativele și acțiunile ce le privesc. Orice document, fie lege sau act de politică publică, ghid de îndrumare, ori documente uzuale, trebuie să fie redactate în limbaj accesibil și adaptat persoanelor cu diferite dizabilități.

III. Ce este o evaluare individuală și care este scopul acesteia pentru copiii cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale

Este o evaluare personalizată care ia în considerare în mod specific caracteristicile personale ale copiilor, situația și circumstanțele individuale ale acestora, indiferent dacă participă la procedurile penale în calitate de victime sau suspecti sau acuzați de comiterea unei infracțiuni. Acesta este un drept atât pentru copiii victime, cât și pentru copiii suspecti sau acuzați de săvârșirea unei infracțiuni, cu sau fără dizabilități.² Acesta ar trebui să fie utilizat, ca toate acțiunile din cadrul procedurilor penale, pentru a permite copiilor să își exercite drepturile procesuale penale și să participe la procedurile penale.³ Acest lucru include permiterea copiilor cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale să participe la procedurile penale în condiții de egalitate cu ceilalți copii.⁴

Acest drept este primordial pentru a se asigura că factorii de decizie din sistemul legal în cadrul procedurilor penale oferă sprijinul adecvat care va permite copiilor cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale să își exprime punctul de vedere în toate chestiunile care îi privesc. Fără a asculta mai întâi un copil, nu se poate lua o decizie în interesul superior al acestuia. Acest lucru înseamnă că deciziile privind măsurile de sprijin, informare, protecție, educație și integrare socială sunt susceptibile de a fi inadecvate dacă nu sunt audiate mai întâi și adaptate la caracteristicile personale și la circumstanțele individuale ale copilului. Din aceste motive, profesioniștii din domeniul penal trebuie să se asigure că toți copiii, inclusiv copiii cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, beneficiază de asistență adecvată vârstei și dizabilității pentru a se asigura că își pot exprima opiniile.

Prin urmare, în pofida scopurilor separate pentru procesele decizionale specifice în cadrul procedurilor penale,⁵ evaluarea individuală ar trebui să contribuie la identificarea barierelor de participare și a modului de depășire a acestora pentru copiii cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale. În cadrul acestei evaluări, interesul superior al copilului trebuie să fie un considerent primordial în cadrul procedurilor penale, care trebuie evaluat pe bază individuală. Aceasta ar trebui să sprijine profesioniștii în evaluarea propriilor procese în cadrul procedurilor penale, a ceea ce poate fi calificat drept o barieră pentru copii, să o abordeze și să decidă ce adaptări procedurale pot fi necesare.

² A se vedea articolul 22 din Directiva 2012/29/UE și articolul 7 din Directiva (UE) 2016/800.

³ A se vedea articolul 1 din Directiva 2012/29/UE și considerentul (1) din Directiva (UE) 2016/800, articolele 12 și 40 din UNCRC, articolele 5, 8 și 13 din UNCRPD.

⁴ A se vedea articolele 5, 7 și 13 din UNCRPD.

⁵ Așa cum va fi detaliat mai jos.

Recunoașterea dizabilității intelectuale și/sau psihosociale

Determinarea măsurilor adecvate vârstei și dizabilității se poate baza pe o evaluare a vârstei sau a dizabilității. Amploarea acestei evaluări poate varia în funcție de informațiile de care dispun profesioniștii din domeniul justiției penale și de sursele acestora, ori de câte ori un copil cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale intră în contact cu justiția penală (fie ca victimă, fie ca suspect sau acuzat de comiterea unei infracțiuni). Cu toate acestea, primul contact cu copilul este esențial pentru a asigura un tratament nediscriminatoriu și adecvat pe parcursul procedurilor penale și pentru a informa cu privire la amploarea procesului de evaluare individuală, în conformitate cu interesul superior al copilului.

Primii profesioniști din domeniul justiției penale pe care îi întâlnesc copiii cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale sunt, de obicei, polițiștii sau avocații. În cadrul acestei prime întâlniri, acești profesioniști ar trebui să efectueze o primă evaluare pentru a identifica ce fel de bariere fizice și de comunicare ar putea întâmpina în cadrul procedurilor penale. Orice semn de dificultate de a comunica, de a înțelege și de a fi înțeles va justifica nevoia de trimitere imediată către personal calificat care poate efectua o evaluare individuală adecvată și cuprinzătoare. Acest personal calificat, cum ar fi psihologul, va sprijini profesioniștii din domeniul justiției penale în determinarea adaptărilor procedurale necesare pentru a permite participarea copiilor și exprimarea opiniilor lor.

Cu toate acestea, nu se intenționează ca profesioniștii din domeniul justiției penale să fie capabili să diagnosticheze o dizabilitate, ci doar să recunoască faptul că ar putea fi nevoie de adaptări procedurale în cadrul procedurilor penale. De asemenea, este demn de remarcat faptul că unele persoane cu dizabilitate, inclusiv copii, pot să nu fie conștiente, să nu se simtă confortabil sau pur și simplu să refuze să împărtășească informații cu privire la dizabilitatea lor. Acest lucru se poate datora, de exemplu, îngrijorării că divulgarea acestor informații ar putea duce la instituționalizarea lor sau la un tratament nedrept. Prin urmare, orice întrebare referitoare la dizabilitatea lor trebuie să fie însoțită de modul în care aceste informații vor fi utilizate, în ce scop în cadrul procedurilor penale și, dacă este strict necesar, să fie întrebate cu respect. Refuzul de a răspunde la întrebări legate de dizabilitate trebuie respectat, iar determinarea adaptărilor procedurale nu trebuie să depindă de un diagnostic formal.

IV. Evaluarea individuală a copiilor victime cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale

Deși România dispune de cadrul legislativ pentru a se asigura că nevoile de protecție ale victimelor cu dizabilități și ale copiilor acuzați de săvârșirea unei infracțiuni sunt satisfăcute, există foarte puține orientări clare pentru autoritățile judiciare cu privire la modul în care trebuie să efectueze evaluarea, în conformitate cu nevoile individuale și circumstanțele specifice ale infracțiunii, așa cum sunt detaliate în directivă. Serviciile sociale și organizațiile de sprijinire a victimelor trebuie să urmeze orientări

și proceduri mai detaliate pentru evaluarea nevoilor, fie reglementate de legislația națională, fie, în cazul ONG-urilor, în conformitate cu practicile naționale.

În România, evaluările individuale nu au fost efectuate în mod sistematic la momentul elaborării raportului național. Cu toate acestea, acest lucru nu împiedică autoritățile să evalueze de la caz la caz nevoile sau barierele unei victime.⁶ De asemenea, poliția poate efectua o evaluare inițială după ce victima, prin intermediul tutorelui său, a raportat infracțiunea și a obținut un număr de înregistrare, sau după ce procurorul a depus o plângere în numele victimei.

Legislația națională prevede măsuri speciale de sprijinire și protecție a victimelor, cum ar fi:

- Victimele sunt intervievate în camere special amenajate sau adaptate în acest scop;
- Victimele sunt intervievate de către sau cu participarea unor specialiști cu pregătire corespunzătoare;
- toate interogatoriile victimelor violenței sexuale, ale violenței de gen sau ale violenței în relațiile de familie (în cazul în care audierea nu este efectuată de un judecător sau de un procuror) sunt efectuate de o persoană de același sex cu victima, dacă aceasta este dorința victimei și fără a aduce atingere procedurilor penale.

De asemenea, sunt prevăzute măsuri speciale pentru copiii despre care se presupune că au nevoi specifice de protecție din cauza situației lor vulnerabile, în conformitate cu Directiva privind victimele. Măsurile de sprijin și de protecție sunt stabilite de legislația națională. Acestea sunt puse în aplicare fie de către persoana care conduce procedurile preliminare, fie de către un psiholog din cadrul Direcției Generale pentru Protecția Copilului.

Ce ar trebui să fie evaluat

Un proces de evaluare individuală⁷ trebuie să se desfășoare în conformitate cu voința și preferințele unui copil cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, cu furnizarea de sprijin adecvat pentru a permite exprimarea acestora. Aceasta trebuie să sprijine definirea măsurii în care copiii victime cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale pot beneficia de măsuri specifice⁸ în cursul procedurilor penale, inclusiv pentru a aborda orice risc de victimizare secundară și repetată, de intimidare și de

⁶ Articolul 2 din Directiva privind victimele definește o victimă ca fiind:

- O persoană fizică care a suferit un prejudiciu, inclusiv un prejudiciu fizic, psihic sau emoțional sau o pierdere economică, care a fost cauzat în mod direct de o infracțiune penală;
- membrii de familie ai unei persoane al cărei deces a fost cauzat în mod direct de o infracțiune și care au suferit un prejudiciu ca urmare a decesului acelei persoane; "membri de familie" înseamnă soțul/soția, persoana care locuiește cu victima într-o relație intimă angajată, într-o gospodărie comună și în mod stabil și continuu, rudele în linie directă, frații și surorile și persoanele aflate în întreținerea victimelor.
- "Copil" înseamnă orice persoană cu vârsta sub 18 ani.

⁷ În temeiul articolului 22 din Directiva 2012/29/UE privind drepturile victimelor

⁸ Cum ar fi cele enumerate la articolele 23 și 24 din Directiva 2012/29/UE.

represalii.⁹ Acest lucru implică, de asemenea, definirea unor adaptări procedurale în cadrul procedurilor penale pentru a permite copiilor cu dizabilități să depășească barierele cu care se pot confrunta.

Articolul 22 alineatul (2) și considerentul 56 din preambulul Directivei privind victimele precizează că evaluarea individuală trebuie să ia în considerare, în special:

- Caracteristicile personale ale victimelor - și anume vârsta, sexul și identitatea sau expresia de gen, etnia, rasa, religia, orientarea sexuală, sănătatea, dizabilitatea, statutul de reședință, dificultățile de comunicare, relația cu infractorii sau dependența față de aceștia și experiența anterioară în materie de infracțiuni.
- Tipul sau natura și circumstanțele infracțiunii - cum ar fi: dacă este o infracțiune motivată de ură, o infracțiune de prejudecată sau o infracțiune comisă din motive discriminatorii, violență sexuală, violență în cadrul unei relații apropiate, dacă agresorul se afla într-o poziție de control, dacă victima se află într-o zonă cu un nivel ridicat de criminalitate sau dominată de bande sau dacă țara de origine a victimei nu este statul membru în care a fost comisă infracțiunea.

Evaluarea individuală este individuală și adaptabilă:

- Întinderea acesteia poate varia în funcție de gravitatea infracțiunii sau de gradul de prejudiciu aparent suferit de victimă.
- Fiecare persoană reacționează diferit atunci când se confruntă cu o infracțiune și numai o evaluare personalizată poate evidenția situația vulnerabilă specifică a victimei. Directiva favorizează o abordare de la caz la caz, fără a crea categorii prioritare sau o ierarhie a victimelor.

Cine efectuează evaluarea

În România, evaluarea este realizată de obicei de un psiholog. Autoritatea sau entitatea competentă poate fi diferită în funcție de stadiul procedurii penale (de ex. Poliția și parchetul pentru etapa premergătoare procesului și Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului pentru etapa de judecată). În funcție de caracteristicile personale ale victimei și/sau de natura infracțiunii, se desemnează o persoană competentă care are calificările necesare pentru a lucra cu victimele cu nevoi specifice. De asemenea, acestea pot sprijini¹⁰ copilul să comunice (psiholog, medic, organizație neguvernamentală, asistent social, servicii de sprijinire a victimelor (etc.)). Ofițerul de poliție sau autoritatea sau entitatea competentă va trebui în continuare să se asigure că se colectează informații adecvate pentru a fundamenta evaluarea în vederea adoptării de măsuri specifice și pentru a evalua orice risc prezentat de victimă.

⁹ Victimizarea repetată se referă la faptul că o victimă suferă mai mult de o infracțiune pe parcursul unei perioade de timp, săvârșită de unul sau mai mulți infractori. De exemplu, ar putea fi vorba de violență repetată în cadrul unei relații apropiate sau de o dizabilitate sau de infracțiuni motivate de ură comise împotriva persoanelor din cauza vulnerabilității acestora. Victimizarea secundară este o victimizare care apare nu ca rezultat direct al infracțiunii, ci ca urmare a răspunsului instituțiilor publice sau private față de victimă.

¹⁰ În conformitate cu Legea 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului

Care sunt etapele procedurale

Evaluarea individuală ar trebui să fie "oportună", ceea ce înseamnă că ar trebui să fie efectuată cât mai curând posibil, în mod ideal după o primă evaluare preliminară la primul contact cu profesioniștii din domeniul justiției penale. O evaluare individuală cuprinzătoare ar trebui să fie efectuată într-o manieră multidisciplinară, pe baza informațiilor colectate din mai multe surse, în strânsă cooperare cu victima sau cu copilul acuzat și pe baza voinței și preferințelor acestora.

Aceste surse pot fi părinții sau tutorii, școala, asistentul social sau asistentul medical, furnizorul de servicii medicale, persoana de sprijin și/sau chiar o persoană în care copilul are încredere. Este important ca protecția copiilor victime să includă participarea unei persoane în care aceștia au încredere. Această persoană poate fi sau nu titularii răspunderii părintești. Participarea titularilor răspunderii părintești nu trebuie să împiedice furnizarea de sprijin pentru a permite copiilor victime cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale să își exercite drepturile prevăzute în directivă. După cum sugerează considerentul 60 din directivă, copilul poate avea nevoie de un tutore sau de un reprezentant desemnat - în cazul infrajeciunilor comise de părinți, de un asistent maternal sau de o persoană desemnată ca tutore al copilului. În practică, în România, se poate argumenta că acest rol ar fi îndeplinit 'de către o persoană juridică, o instituție sau o autoritate', deoarece există rapoarte potrivit cărora, în majoritatea cazurilor, Direcția pentru protecția copilului refuză să transmită plângerile copiilor către Parchet sau Poliție.

Instrumentul de evaluare individuală - Chestionar

Pentru a sprijini procesul de evaluare individuală în România, acest model propune un chestionar, care a fost conceput în două părți:

Prima parte pentru a capta informații despre:

- caracteristicile personale ale victimei;
- situație vulnerabilă; și
- riscurile și teama de vătămare; astfel încât să se identifice nevoile specifice de protecție, o înțelegere inițială a situației lor și necesitatea unei evaluări mai detaliate.

A doua parte este o evaluare mai detaliată pentru a determina nivelul de risc cu care se confruntă victima și în ce măsură aceasta ar trebui să beneficieze de măsuri speciale în cursul procedurilor penale, pentru acele victime care sunt considerate ca fiind expuse unui risc mai mare de victimizare repetată sau a doua oară, de intimidare sau de represalii. În funcție de situație, este posibil să nu fie necesar ca victimele să fie evaluate cu ajutorul celei de-a doua părți a chestionarului-tip. Este posibil ca unele victime să nu aibă nevoi specifice de protecție sau ca nevoile lor particulare să fie evidente încă de la început. În cazul altora, cum ar fi copiii victime cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, poate fi necesară o evaluare aprofundată pentru a identifica nevoile lor specifice și pentru a stabili dacă și, în caz afirmativ, ce măsuri ar fi benefice pentru a le aborda. Cea de-a doua parte va fi elaborată în funcție de nevoile fiecărui copil evaluate în timpul primului interviu.

Prima parte a chestionarului-tip a identificat opt tipuri de infracțiuni specifice (preluate din directivă, articolul 22 alineatul (3)) și trei circumstanțe în care este mai probabil ca victimele să aibă nevoi specifice de protecție. În cazul în care victima se încadrează în oricare dintre aceste categorii, ar trebui completată a doua parte a chestionarului-tip (evaluare mai detaliată), pentru a stabili dacă și în ce măsură victima poate beneficia de măsuri speciale în cursul procedurilor penale. Partea a doua ar trebui, de asemenea, să fie completată, dacă este cazul, ținând cont de orice situație vulnerabilă identificată. Chiar și în cazul în care partea a doua a chestionarului tip nu este relevantă pentru victima individuală, evaluatorul ar trebui să identifice totuși nevoile victimei în cadrul secțiunii respective. Modelul de chestionar are doar rol orientativ și este important ca informațiile solicitate în cadrul acestuia să fie obținute în urma unei discuții cu copilul victimă cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale, mai degrabă decât în urma unor întrebări formulate.

Modelul chestionarului-tip: chestionar inițial

Este esențial să se ceară consimțământul copilului victimă atunci când se efectuează evaluarea individuală, fie în chestionarul inițial, fie în evaluarea detaliată. Într-adevăr, asigurându-se că victima este de acord ca evaluarea să aibă loc și, după finalizare, datând și semnând documentul pentru exactitate, se limitează riscul ca victima să conteste conținutul și oferă o bază clară pe care evaluatorul poate sugera adaptări procedurale, măsuri de protecție și/sau trimiterea către servicii de sprijin adecvate.

Este posibil ca caracteristicile personale ale unor victime (de exemplu, vârsta, sexul, originea etnică, problemele de sănătate mintală, dificultăți de comunicare etc.) sau tipul, natura și circumstanțele infracțiunii să însemne că acestea sunt expuse unui risc mai mare de a suferi prejudicii.

Prin urmare, prima parte a chestionarului-tip are ca scop colectarea de informații relevante despre caracteristicile personale ale victimei. Trebuie colectate informații generale (1) pentru a evalua vulnerabilitatea personală (2) și pentru a identifica riscurile și teama de vătămare (3).

Numărul dosarului:
Natura infracțiunii:
Data infracțiunii/ultima infracțiune:
Data evaluării:

Proiect - chestionar
(CONFIDENȚIAL ATUNCI CÂND ESTE COMPLET)
Evaluarea victimelor pentru măsuri speciale
Chestionarul inițial al victimei

NOTĂ: ÎNTREBĂRILE CUPRINSE ÎN ACEASTĂ EVALUARE A NEVOILOR SUNT DOAR CU TITLU ORIENTATIV ȘI NU TREBUIE CITITE VICTIMEI ÎN STILUL UNUI CHESTIONAR. ACEST CHESTIONAR URMĂREȘTE SĂ DETECTEZE POSIBILELE RISCURI DE VICTIMIZARE SECUNDARĂ ȘI REPETATĂ, DE INTIMIDARE ȘI REPRESALII, PRECUM ȘI SĂ DETECTEZE NEVOILE DE SPRIJIN ȘI DE COMUNICARE ALE VICTIMELOR. SECȚIUNEA DE RECOMANDĂRI DE LA SFÂRȘITUL DOCUMENTULUI TREBUIE COMPLETATĂ PENTRU TOATE CAZURILE.

Victima este de acord cu efectuarea unei evaluări: Da Nu

CARACTERISTICILE PERSONALE ALE VICTIMEI

Informații generale

Numele de familie:

Prenume.....

Sex:

Data nașterii/vârsta declarată:

Adresa de domiciliu:

Adresa de e-mail:

Număr de telefon:

Avocat/persoană de contact:

Naționalitate:

Numele și prenumele părintelui/tutorelui:

EVALUAREA VULNERABILITĂȚII

Fără părinți

Trăind în îngrijire alternativă: Da (clarificați dacă este necesar)..... Nu

Dizabilitate (vă rugăm să precizați): *Notă: Vă rugăm să explicați copilului de ce trebuie să știți aceste informații și să îl asigurați că aceste informații nu vor fi comunicate în afara procedurilor penale;*

Dificultăți de vorbire: Da (clarificați dacă este necesar)..... Nu

Dificultăți de citire: Da (clarificați dacă este necesar) Nu

Alte dificultăți de comunicare (vă rugăm să precizați):

Fizic Da (clarificați dacă este necesar) Nu

Ați fost victima unei infracțiuni în ultimele douăsprezece luni? Da (vă rugăm să clarificați și să evaluați dacă victima are încă probleme legate de acea victimizare) ; Da Nu

Limba maternă:

Alte vulnerabilități (lipsa părinților, instituționalizare, ...)

3 - RISCURI ȘI TEAMA DE A FI RĂNIT

Tipul sau natura infracțiunii (se pot selecta mai multe răspunsuri)

- Traficul de persoane
- Violența sexuală
- Abuzul sau exploatarea copiilor
- Violența într-o relație apropiată

Altele :

Circumstanțele infracțiunii

Victima are o legătură personală cu suspectul? Da Nu

Victima se teme de alte răni din partea suspectului? Da Nu

Suspectul are antecedente de infracțiuni împotriva victimei? Da Nu

Recomandări ale evaluatorului privind evaluarea nevoilor victimei

(SE COMPLETEAZĂ ÎN TOATE CAZURILE)

a) Nevoi de protecție a victimei (nevoi legate de protecția victimei și/sau legate de îmbunătățirea calității probelor)

b) Sprijinirea nevoilor de referire (servicii de consiliere, servicii juridice, servicii de sprijinire a victimelor, servicii comunitare...):

Identitatea evaluatorului:

Data :

Evaluarea victimelor pentru măsuri speciale
Evaluare detaliată

Vă rugăm să completați această secțiune dacă:

- infracțiunea este una dintre infracțiunile menționate mai sus sau;
- ați răspuns "da" la oricare dintre întrebări în circumstanțele infracțiunii sau;
- considerați că este adecvat, ținând seama de orice vulnerabilitate identificată.

NOTĂ: ÎNTREBĂRILE CUPRINSE ÎN ACEASTĂ EVALUARE A NEVOILOR SUNT DOAR CU TITLU ORIENTATIV ȘI NU TREBUIE CITITE VICTIMEI ÎN STILUL UNUI CHESTIONAR.

V. Evaluarea individuală a unui copil suspectat sau acuzat de comiterea unei infracțiuni

Directiva stabilește garanții procedurale pentru a asigura garanțiile procedurale, ceea ce înseamnă că persoanele cu vârsta sub 18 ani care sunt suspecte sau acuzate în cadrul procedurilor penale sunt capabile (1) să înțeleagă și să urmărească aceste proceduri și (2) să își exercite dreptul la un proces echitabil. Directiva urmărește, de asemenea, (3) să prevină recidiva copiilor și (4) să favorizeze integrarea socială a acestora¹¹.

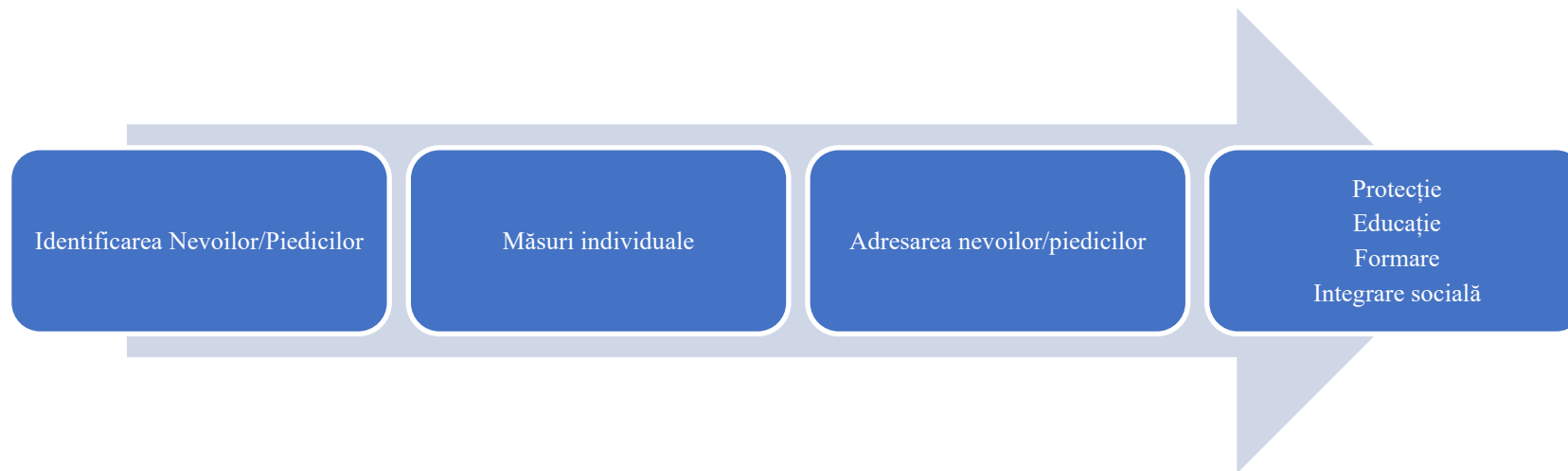
Directiva obligă statele membre, atunci când urmăresc aceste obiective, să urmeze un proces de evaluare individuală. Evaluarea individuală ar trebui să fie utilizată în primul rând ca instrument de identificare a nevoilor psiho-sociale, de protecție și educaționale ale unui copil și a mijloacelor de a le satisface. În consecință, articolul 7 alin. 4 stabilește diferite decizii, cu obiective separate, pe care o evaluare individuală a unui copil cu dizabilități intelectuale și/sau psihosociale le poate sprijini.

Acestea sunt:

- a) stabilirea dacă trebuie să se ia o măsură specifică în beneficiul copilului;
- b) evaluarea caracterului adecvat și a eficacității oricărei măsuri de precauție cu privire la copil;
- c) luarea oricărei decizii sau acțiuni în cadrul procedurilor penale, inclusiv pronunțarea unei sentințe.

Este demn de remarcat faptul că aceste obiective nu sunt neapărat compatibile între ele. În special, aceleași informații colectate pentru a determina măsurile benefice de sprijin, de protecție, educaționale și financiare (a) pot fi folosite împotriva copilului în timpul pronunțării sentinței (c). Acest lucru se datorează faptului că factorii de risc relevanți, cum ar fi lipsa mijloacelor financiare, a educației, a unei rețele sociale și familiale de sprijin, pe de o parte, pot justifica necesitatea intervenției serviciilor specializate, iar pe de altă parte, pot fi utilizați pentru a justifica o condamnare mai aspră dacă dreptul penal național adoptă o filozofie strictă de prevenire a recidivei. Prin urmare, pentru a asigura obiectivele de participare, o evaluare individuală ar trebui să fie caracterizată ca un instrument de identificare a nevoilor unui copil care este suspect sau acuzat în cadrul procedurilor penale; și, de asemenea, ca un mijloc de a se asigura că aceste nevoi sunt satisfăcute. În plus, este important ca un copil să fie însoțit de un avocat.

¹¹ Articolul 1 explicativ din directivă.

Ce ar trebui să fie evaluat

Mai sus este ilustrată interacțiunea dintre obiectivele de evaluare. Evaluarea individuală ar trebui să fie, în primul rând, un proces psiho-social utilizat de profesioniști pentru a evalua personalitatea și nevoile unui copil. Există o mulțime de metodologii speciale folosite de psihologi sau de alți profesioniști calificați pentru a efectua o evaluare individuală a unui copil. Fiecare instrument are propriul său scop și este conceput pentru a evalua o caracteristică sau alta.

În opinia noastră, practica de a utiliza evaluarea individuală pentru a justifica aplicarea măsurilor de limitare a libertății unui copil (în special prin închisoare) ar nega în mod evident principiul de a acorda prioritate salvagărdării interesului superior al copilului. O evaluare individuală poate dezvălui anumite caracteristici care ar indica, într-adevăr, anumite riscuri pentru siguranța publică etc., dar ar trebui să se țină cont aici de faptul că scopul unei evaluări individuale este de a răspunde nevoilor copilului și de a sprijini factorii de decizie în definirea măsurilor de adaptare a procedurilor penale și de depășire a barierelor de participare la adresare.

Cine efectuează evaluarea

O evaluare individuală poate fi privită ca un instrument hibrid care urmărește scopul (1) integrării sociale și abordarea nevoilor/barierelor copilului în cadrul procedurilor penale și (2) obiectivele legale ale unei justiții penale eficiente. Profesioniștii calificați (de exemplu, psihologii, psihiatrii etc.) și instrumentele psiho-sociale pe care le utilizează joacă un rol esențial în atingerea primului obiectiv. Pentru atingerea celui de-al doilea obiectiv, funcția factorilor de decizie în cadrul procedurilor penale (judecători, procurori, ofițeri de investigații preliminare) este importantă, deoarece aceștia trebuie să ia decizii pe baza nevoilor identificate ale copilului. În ceea ce privește procesul de punere în aplicare, evaluarea individuală include: 1) evaluarea nevoilor copilului prin aplicarea unor instrumente speciale de către profesioniști calificați; 2) sintetizarea datelor de evaluare și integrarea acestora sub forma unui document legal (de exemplu, raportul de anchetă socială).

VI. Orientări privind modul în care ar trebui să se efectueze o evaluare individuală atât pentru copiii victime, cât și pentru copiii suspecți

Principiile unei abordări de dezvoltare a evaluării copiilor pot fi transpuse în următoarele practici pentru a se asigura că:

- Evaluările sunt efectuate de o echipă multidisciplinară.¹² În cazul unui copil cu dizabilități aflat în plasament familial, această echipă multidisciplinară va include, de asemenea, părintele adoptiv/asistentul maternal. În cazul în care un asistent social extern este implicat în caz, ceea ce este cel mai probabil pentru copiii plasați în centre de plasament și case de tip familial, este esențial ca acesta să facă parte din această echipă multidisciplinară.
- Evaluările sunt centrate pe copil, bazate pe punctele forte, holistice (inclusiv sănătatea, comportamentul social, educația/învățarea și hobby-urile) și adecvate culturii, limbii, dizabilității și stadiului de dezvoltare al copilului.
- Evaluările asigură participarea copilului și, în măsura în care este posibil în mod rezonabil, a familiei copilului.
- Evaluările se bazează pe mai multe surse de informații și pe mai multe metode de colectare a informațiilor. O singură sursă sau o singură metodă de colectare a informațiilor este susceptibilă să ofere o viziune limitată, părtinitoare sau neechilibrată.
- Evaluările sunt bine gândite, intenționate și responsabile față de populația de clienți care este deservită prin acest proces (adică copilul și familia acestuia).
- Evaluările au ca rezultat dezvoltarea și revizuirea diferitelor planuri pentru copilul aflat în îngrijire alternativă.
- Este necesar să se adapteze toate materialele într-un format ușor de citit pentru copiii cu dizabilități intelectuale sau psihosociale.

¹² Deși evaluarea unui copil aflat în plasament alternativ este responsabilitatea echipei multidisciplinare, o persoană trebuie să își asume responsabilitatea de a coordona procesul de evaluare și de a redacta raportul. - asistentul social care gestionează cazul

- Informațiile colectate ar trebui să se bazeze pe consimțământul în cunoștință de cauză, într-un limbaj ușor de înțeles pentru ei (limbaj simplu sau clar, adaptat vârstei) și să le permită exercitarea dreptului la un proces echitabil - copiii cu dizabilități trebuie să poată: să înțeleagă pe deplin de ce sunt colectate informațiile, scopul lor și modul în care acestea pot fi folosite sau nu împotriva lor; să primească informații ușor de înțeles despre cazul lor și despre proceduri.

VII. Informații utile în comunicarea cu copiii cu dizabilități

- Folosiți termeni concreți și propoziții simple.
- Puneți întrebări deschise - și introduceți cât mai puține informații în conversație - pentru a vă asigura că relatarea copilului rămâne autentică ("*Povestește-mi ce s-a întâmplat...*").
- Verificați dacă copilul a înțeles corect ceea ce i s-a spus.
- Încurajați copilul să recunoască atunci când nu înțelege ceva.
- Dacă în timpul conversației copilul dă semne de stres sau de traumă (cum ar fi izbucnirea în lacrimi sau o stare de agitație puternică), recunoașteți și acceptați aceste emoții ("*Văd că te întristează*") și asigurați-l că este normal să se simtă astfel și să manifeste sentimente.
- Puteți schimba tema conversației în ceva mai puțin stresant până când copilul este pregătit să revină la ea; acest lucru poate fi în aceeași zi sau în altă zi, în funcție de intensitatea emoțiilor.
- Puneți întrebări concrete, începând cu cine/ce/unde.
- Nu porniți de la premisa că un cuvânt are același înțeles pentru copil ca și pentru adulți.
- Fiți clar atunci când formulați întrebările și repetați-le de cât mai puține ori posibil.
- Întrebați copilul despre câte un eveniment pe rând.
- Reacționați pozitiv la răspunsurile copilului: încurajările și laudele pot încuraja deschiderea.
- Așezați-vă la același nivel cu copilul.
- În cazul copiilor mai mari, faceți referire la ei ca la tineri și nu ca la copii și subliniați valoarea și importanța participării lor (cu condiția ca acest lucru să fie în interesul lor superior).
- Încurajați copilul să vă adreseze orice întrebare pe care o are înainte de a încheia conversația.
- La sfârșitul conversației, mulțumiți-i copilului pentru că a participat la procedură.

Un practician poate, de asemenea, să încerce să adapteze ședințele/audierile pentru a ajuta copilul să se simtă în siguranță și confortabil. Acestea ar putea include:

- efectuarea de pauze frecvente;
- asigurarea faptului că audierile se desfășoară în privat;
- existența unor săli de așteptare separate pentru copiii victime și martori;

- solicitând eliminarea formalităților legate de îmbrăcămintea de curte (rochii și așa mai departe);
- solicitarea ca un copil să depună mărturie prin intermediul camerelor de supraveghere video, atunci când acestea sunt disponibile;
- stabilirea unor restricții privind natura și modul în care sunt adresate întrebările copilului, de exemplu, convenind să se folosească întrebări scurte și simple, să nu se folosească tehnici de interogare agresive, să se stabilească anumite limite de timp și să se folosească mijloace vizuale, cum ar fi hărțile;
- solicitarea permisiunii de a permite unui copil să stea lângă sau în apropierea unui adult care îl sprijină și de a permite tuturor părților să stea la același nivel cu copilul;
- având audieri scurte care să se adapteze la capacitatea de concentrare și de atenție a copilului;
- limitarea întreruperilor nejustificate sau a distragerii atenției în timpul procedurilor, cum ar fi intrarea și ieșirea persoanelor din sala de judecată;
- limitarea celor prezenți în sală la persoanele direct implicate în procedură;
- să se asigure că copilul este însoțit de o persoană de încredere;
- verificarea împreună cu copilul a oportunității ca membrii familiei să fie prezenți în timpul procedurilor;
- să fie vigilenți cu judecătorii, procurorii și alți avocați pentru a se asigura că aceștia interacționează cu copilul într-un mod respectuos și sensibil. Acest lucru ar putea fi asigurat, de asemenea, printr-o serie de cursuri de formare pentru profesioniștii din domeniul juridic privind comunicarea cu copiii cu dizabilități.
- asigurarea prezenței unui interpret acolo unde este necesar.

Profesioniștii din domeniul juridic trebuie adesea să ia măsuri suplimentare pentru a permite participarea copiilor cu dizabilități. Acestea includ:

- dezvoltarea unei atitudini pozitive și nediscriminatorii și încurajarea altor profesioniști să facă același lucru;
- să lucreze din greu pentru a construi încredere și relații;
- și promovarea unor audieri care să fie adaptate și accesibile pentru copii.

În funcție de nevoile copiilor, adaptările pentru proces/audiere pot include:

- Ajustarea timpului, a duratei sau a numărului de pauze și a duratei zilei.
- Ajustarea ordinii în care sunt ascultate probele / a momentului în care persoana cu dizabilități depune probele.
- Evitarea tentației de a prelungi orele de lucru sau de a reduce pauzele necesare pentru a termina în timpul alocat.
- Acomodarea unui îngrijitor.
- Facilitarea reprezentării într-o formă care altfel nu ar fi fost permisă.
- În funcție de natura dizabilității, poate fi necesar ca judecătorul, avocații și ceilalți membri ai personalului instanței să își adapteze stilul de comunicare. În

mod ideal, subiectul stilului de comunicare ar fi fost discutat în cadrul unei audieri preliminare privind regulile de bază sau de gestionare a cazului, astfel încât avocații să fie avertizați din timp.

- Procedând într-un ritm mai lent.
- Vorbind cu copilul prin intermediul unui semnalizator sau al unui interpret.
- Să îi fie citite copilului extrase din documente de către un prieten, un reprezentant sau un interpret profesionist.

VIII. Traseul intervenției multidisciplinare și interinstituționale asupra copiilor cu dizabilități intelectuale și psihosociale. Rolul și responsabilitățile profesioniștilor din echipele multidisciplinare

Această secțiune va arăta pe scurt cum ar trebui să acționeze fiecare autoritate în legătură cu un copil victimă sau suspect atunci când se confruntă cu un proces în instanță.

Instituție/Organizație	Profesioniști	Responsabilități în etapa de identificare în cadrul procedurilor penale	Legea aplicabilă
DGASPC (Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului) / ONG (organizație neguvernamentală)	(Toate) se realizează de către asistentul social sau, în absența acestuia, de către personalul cu competențe în domeniul asistenței sociale din cadrul serviciului public de asistență socială din subordinea autorităților administrației publice locale.	<ul style="list-style-type: none"> i. Evaluarea inițială ii. Planul de intervenție iii. Evaluarea complexă iv. Planul individualizat de îngrijire și asistență <p>Această agenție/organizație va efectua o evaluare individuală și va include toate informațiile de la diferitele persoane/părți interesate menționate mai jos.</p>	<p>Legea 292/2011 privind serviciile de asistență socială</p> <p>Articolul 46 Procesul de furnizare a serviciilor sociale are următoarele etape obligatorii:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) evaluarea inițială; b) elaborarea planului de intervenție; c) evaluarea complexă; d) elaborarea planului individualizat de asistență și îngrijire; e) implementarea
		<ul style="list-style-type: none"> a) Identificarea nevoilor individuale și familiale, pe baza cărora se elaborează planul de intervenție. 	

		<p>b) cuprinde măsurile de asistență socială, respectiv serviciile recomandate pentru rezolvarea situațiilor de nevoie sau de risc social identificate, precum și prestațiile de asistență socială la care persoana are dreptul.</p> <p>c) scopul este de a identifica în detaliu nevoile persoanei și de a elabora un program de sprijin strict individualizat, care să conțină ansamblul de măsuri și servicii sociale, educaționale, medicale, de recuperare și adaptare/reabilitare ce urmează a fi acordate persoanei pentru a facilita integrarea/reintegrarea socială a acesteia.</p> <p>d) trebuie să ia în considerare aspecte privind:</p> <p>e) motivația persoanei sau a reprezentantului legal al acesteia de a solicita asistență și îngrijire din partea autorităților statului;</p> <p>f) motivația persoanei de a participa în mod activ la programele, măsurile de intervenție și serviciile sociale recomandate;</p> <p>g) consecințele negative asupra persoanei în cazul în care nu se furnizează serviciile sociale necesare;</p> <p>h) percepția proprie privind capacitatea funcțională, performanțele și resursele;</p>	<p>măsurilor prevăzute în planul de intervenție și în planul individualizat;</p> <p>f) monitorizarea și evaluarea furnizării de servicii.</p>
--	--	--	---

		<p>i) capacitatea rețelei informale constituite de persoanele prevăzute la art. 52 alin. (2) lit. b) de a furniza servicii sociale;</p> <p>j) nevoile de sprijin ale personalului formal și informal de asistență și îngrijire;</p> <p>k) g) existența serviciilor sociale în comunitate, modul în care acestea pot răspunde nevoilor persoanei, precum și posibilitatea de acces a beneficiarului la serviciul respectiv.</p>	
<p>DGASPC (Direcția Generală de Asistență Socială și Protecția Copilului)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • asistent social • psiholog • consilier pentru linia de ajutor pentru copii 	<p>a) La nivelul DGASPC:</p> <p>Primește și înregistrează formularul de raportare (Recepție, Relații cu publicul, Serviciul telefonic pentru copii).</p> <p>Vizitează locurile în care există suspiciuni de exploatare/violență/abuz, împreună cu ofițerul de poliție și, dacă este cazul, cu inspectorul de muncă, atât în sectorul formal, cât și în cel informal (membri EIL sau profesioniști desemnați din departamentul relevant).</p> <p>Distribuți formularul de raportare la departamentul corespunzător (abuz,</p>	

		<p>neglijare, trafic, departamentul de intervenție în domeniul migrației și repatrierii) și trimiteți o copie reprezentantului DGASPC din cadrul EIL, care ține evidența tuturor rapoartelor.</p> <p>b) la nivelul serviciilor furnizate de DGASPC:</p>	
	<ul style="list-style-type: none"> • avocat • educator • funcționar public • asistent de maternitate • alții 	<p>Completați și trimiteți formularul de sesizare la DGASPC/ Sesizați cazul la linia telefonică de asistență pentru copii a DGASPC.</p>	
<p>Inspectoratul școlar și unitățile de învățământ din rețeaua teritorială</p>	<ul style="list-style-type: none"> • personal didactic • consilier școlar • mediator școlar • alții 	<p>Raportați urgențele legate de copii direct la linia de asistență telefonică pentru copii a DGASPC.</p> <p>Raportează urgențele din cadrul școlii la SPAS, care completează și trimite formularul de raportare la DGASPC.</p>	

<p>Direcția de sănătate publică și unitățile medicale din rețeaua teritorială</p>	<ul style="list-style-type: none"> • medic de familie • medic specialist • asistentă medicală • alte 	<p>Sesizarea DGASPC în cazul în care un examen medical stabilește o legătură de cauzalitate între starea de sănătate și munca intolerabilă, violența sau abuzul.</p> <p>Notificați SPAS în cazul în care un examen medical stabilește o legătură de cauzalitate între starea de sănătate și munca periculoasă/semnele de abuz sau violență.</p> <p>De asemenea, ar putea include Depunerea unei plângeri la poliție Sprijinirea copilului în raportarea la poliție, în special protecția copilului dacă este victima violenței din partea părintelui/tutorelui;; Pregătirea unui raport privind starea de sănătate și/sau dizabilitatea pentru a informa procedurile de justiție penală și AI.</p>	
<p>Serviciul Public de Asistență Socială (SPAS)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • asistent social/asistent social sau persoană responsabilă cu asistența socială 	<ul style="list-style-type: none"> - Raportați munca intolerabilă (urgență), abuzul sau violența direct la linia de asistență telefonică pentru copii a DGASPC. - Completați și trimiteți formularul de raport privind situația familială, socială și financiară la DGASPC. - Aceștia vizitează locurile în care există 	

		suspiciuni de exploatare/abuz/violență, împreună cu ofițerul de poliție și, dacă este cazul, cu inspectorul de muncă.	
Inspectoratul de Muncă	Teritorial • inspector	<ul style="list-style-type: none"> - Raportați munca intolerabilă (urgentă) direct la linia de asistență telefonică pentru copii a DGASPC. - Raportați lucrările periculoase la SPAS, care completează și trimite formularul de raportare la DGASPC. - Aceștia vizitează locurile de muncă planificate, unde pot identifica situații de muncă a copiilor; aceste verificări sunt efectuate de obicei împreună cu poliția. - Vizitează locurile în care există suspiciuni de exploatare împreună cu asistentul social al DGASPC/SPAS. - Sprijinirea DGASPC în identificarea activităților periculoase în sectorul informațional. 	

Biserica	<ul style="list-style-type: none"> • preotul 	<p>- Raportați munca intolerabilă (urgentă), abuzul sau violența împotriva copiilor direct la linia de asistență telefonică pentru copii a DGASPC.</p> <p>- Raportați munca periculoasă, abuzul sau violența la SPAS, care completează și trimite formularul de raportare la DGASPC.</p>	
Organizații neguvernamentale	<ul style="list-style-type: none"> • asistent social • psiholog • avocat • educator • voluntari alții 	<p>- Raportați munca intolerabilă (urgentă) direct la linia de asistență telefonică pentru copii a DGASPC.</p> <p>- Raportați lucrările periculoase la SPAS, care completează și trimite formularul de raportare la DGASPC.</p>	

IX. Corespondență¹³ între formele de violență împotriva copiilor și violența domestică și Codul penal și alte legi naționale

Forma de violență	Poate constitui infracțiunea de:	Text incriminator
Abuzul fizic asupra copilului/ Violența fizică în familie	Omorul	Articolul 188 din Codul penal
	Omorul calificat	Articolul 189 din Codul penal
	Ucidere din culpă	Articolul 192 din Codul penal
	Loviri sau alte violențe	Articolul 193 din Codul penal
	Vătămare corporală	Articolul 194 din Codul penal
	Loviri sau vătămări cauzatoare de moarte	Articolul 195 din Codul penal
	Vătămare corporală din culpă	Articolul 196 din Codul penal
Abuzul fizic exclusiv asupra copilului	Tortura	Articolul 282 din Codul penal
Abuzul emoțional asupra	Înlesnirea sau facilitarea	Articolul 191 din

¹³ Extras din HG 49/2011 METODOLOGIE CADRU din 19 ianuarie 2011 privind prevenirea și intervenția în echipe multidisciplinare și în rețea în situații de violență împotriva copiilor și violență domestică

copilului/ Violența psihologică în familie	sinuciderii	Codul penal
	Amenințare	Articolul 206 din Codul penal
	Șantaj	Articolul 207 din Codul penal
	Încălcarea secretului corespondenței	Articolul 302 din Codul penal
	Rele tratamente aplicate minorului	Articolul 197 din Codul penal
	Nerespectarea dispozițiilor privind custodia	Articolul 379 din Codul penal
Abuzul exclusiv emoțional asupra copilului	Privarea ilegală de libertate	Articolul 205 din Codul penal
	Abandonul familiei	Articolul 378 din Codul penal
Abuzul sexual asupra copilului/ Violența sexuală în familie	Violul	Articolul 218 din Codul penal
	Act sexual cu un minor	Articolul 220 din Codul penal
	Agresiunea sexuală	Articolul 219 din Codul penal
	Corupția sexuală a minorilor	Articolul 221 din Codul penal
	Recrutarea minorilor în scopuri sexuale	Articolul 222 din Codul penal

	Incest	Articolul 377 din Codul penal
	Contaminarea venerică și transmiterea sindromului imunodeficienței dobândite	Articolul 354 din Codul penal
Neglijarea copilului/ Violența prin deprivare/neglijarea în familie	Abandonul familiei	Articolul 378 din Codul penal
	Rele tratamente aplicate minorului	Articolul 197 din Codul penal
	Lăsarea unei persoane aflate în nevoie fără ajutor	Articolul 203 din Codul penal
Exclusiv violența prin privare/neglijență în familie împotriva adultului	Privarea ilegală de libertate	Articolul 205 din Codul penal
	Sclavie	Articolul 209 din Codul penal
Exploatarea prin muncă a copiilor, inclusiv exploatarea sexuală și traficul de copii	Traficul de persoane	Articolul 210 din Codul penal
	Traficul de copii	Articolul 211 din Codul penal
	Sclavie	Articolul 209 din Codul penal
	Munca forțată sau obligatorie	Articolul 212 din Codul penal
Prostituție infantilă	Pornografie infantilă	Articolul 374 din Codul penal

	Utilizarea unui minor pentru cerșetorie	Articolul 215 din Codul penal
Munca fără o formă contractuală reglementată prin lege	Încălcarea regimului de muncă al minorilor, străinilor, victimelor traficului de persoane	Articolul 265 din Codul muncii